

ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОВЕДЕНОЈ АКТИВНОСТИ „ДА ЛИ ВОЗИТЕ ТЕХНИЧКИ ИСПРАВНО ВОЗИЛО - ПРОВЈЕРИТЕ“

Ауто мото савез Републике Српске и ауто мото друштва у сарадњи са Министарством унутрашњих послова Републике Српске и Министарством саобраћаја и веза Републике Српске у периоду од 02. јула до 15. јула 2018. године реализовала су превентивну активност под називом „**Да ли возите технички исправно возило - провјерите**“.

Моторно возило је технички систем, који док је у погону ствара повећану опасност по околину поготово уколико се неопрезно користи и недовољно брижљиво одржава.

У овој активности врши се превентивна контрола техничке исправности моторних возила на путевима Републике Српске, те њихова припрема за сезону годишњих одмора. Циљеви ове активности су повећање степена безбједности саобраћаја на путевима РС, смањење броја саобраћајних незгода које настају као последица техничке неисправности возила, те повећање свијести грађана о важности вожње технички исправног возила. Активност је превентивно безбједносног карактера и не садржи репресивне мјере према возачима возила на којима се утврде неисправности. Возила се бирају методом случајног узорка и возачима су током акције подијељени и информативно-едукативни леци са садржајем који упозорава на последице вожње технички неисправног возила, као и мирисне јелкице за возила. Такође циљ активности јесте да се укаже возачима на евентуалне неисправности, те да се и на лицу мјеста отклоне ситни недостаци на возилима од стране механичара АМС РС.

Контрола моторних возила је вршена на покретном техничком прегледу и на мобилном уређају за испитивање амортизера. Покретни технички преглед је заправо специјално возило које је опремљено свом опремом потребном за квалитетно вршење техничког прегледа. Све је реализовано уз помоћ саобраћајне полиције МУП-а Републике Српске, која је била лоцирана на пунктовима и контролисала и усмјеравала возаче на контролни преглед. Техничку исправност возила контролисало је стручно особље АМС РС, тј. водитељ станице техничког прегледа, контролор техничке исправности возила, и механичари АМД-а.

Покретни технички преглед на пункту у Козарској Дубици

Активност је спроведена на подручју Републике Српске на укупно **6** локација, уз сарадњу са локалним ауто-мото друштвима и њихову подршку.

На покретном техничком прегледу извршена је контрола техничке исправности на **236** путничких моторних возила, као и на уређају за испитивање амортизера. Потребно је нагласити да узорак контролисаних возила није репрезентативан, тј. да адекватно не приказује цјелокупно стање техничке исправности моторних возила на путевима Републике Српске.

Просјечна старост контролисаних моторних возила износи **16,70** година. Од укупно прегледаних **236** возила **164** је било технички исправно, док је код **72** моторних возила утврђена неисправност појединих елемената и уређаја.

График 1. Однос технички исправних и неисправних контролисаних моторних возила

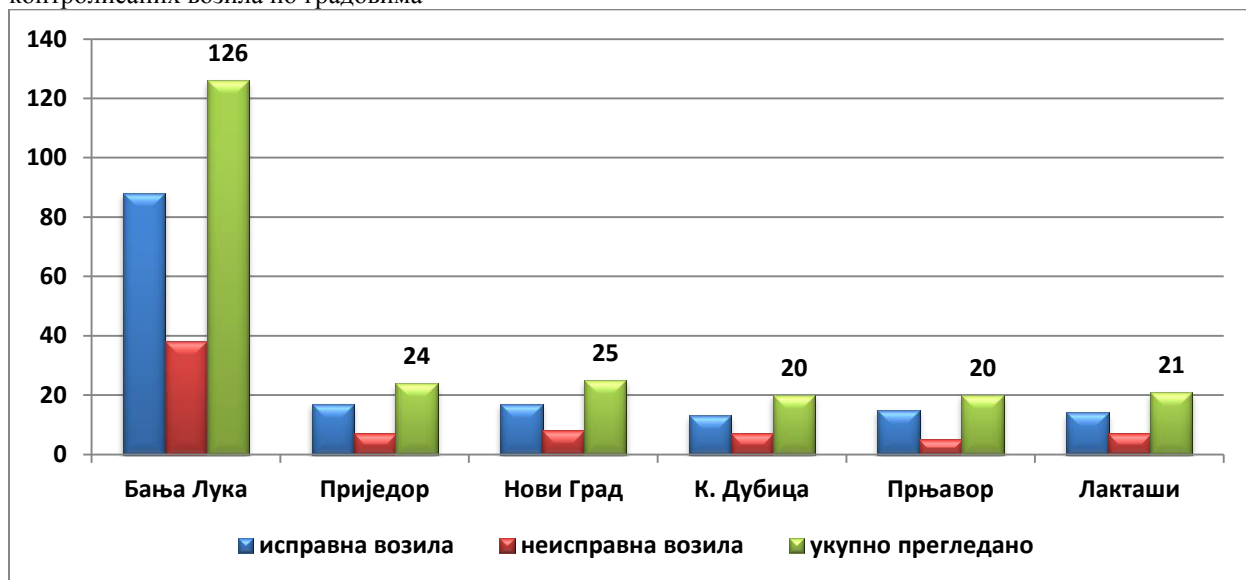

Табела 1. Приказ броја контролисаних моторних возила и стању техничке исправности по градовима на подручју Републике Српске

рбр	град/АМД	исправна возила	неисправна возила	укупно прегледано	просјечна старост прегледаних возила
1.	Бања Лука/Крајина	88	38	126	14,82
2.	Приједор	17	7	24	16,58
3.	Нови Град/Уна	17	8	25	17,91
4.	Козарска Дубица	13	7	20	18,12
5.	Прњавор	15	5	20	15,96
6.	Лакташи	14	7	21	16,78
	Укупно	164	72	236	16,70

*У Бањалуци контролни прегледи су вршени укупно 5 дана на локацији у кругу АМД Крајина

График 2. Приказ укупног броја исправних/неисправних моторних возила у односу на укупан број контролисаних возила по градовима

График 3. Просјечна старост прегледаних моторних возила по градовима

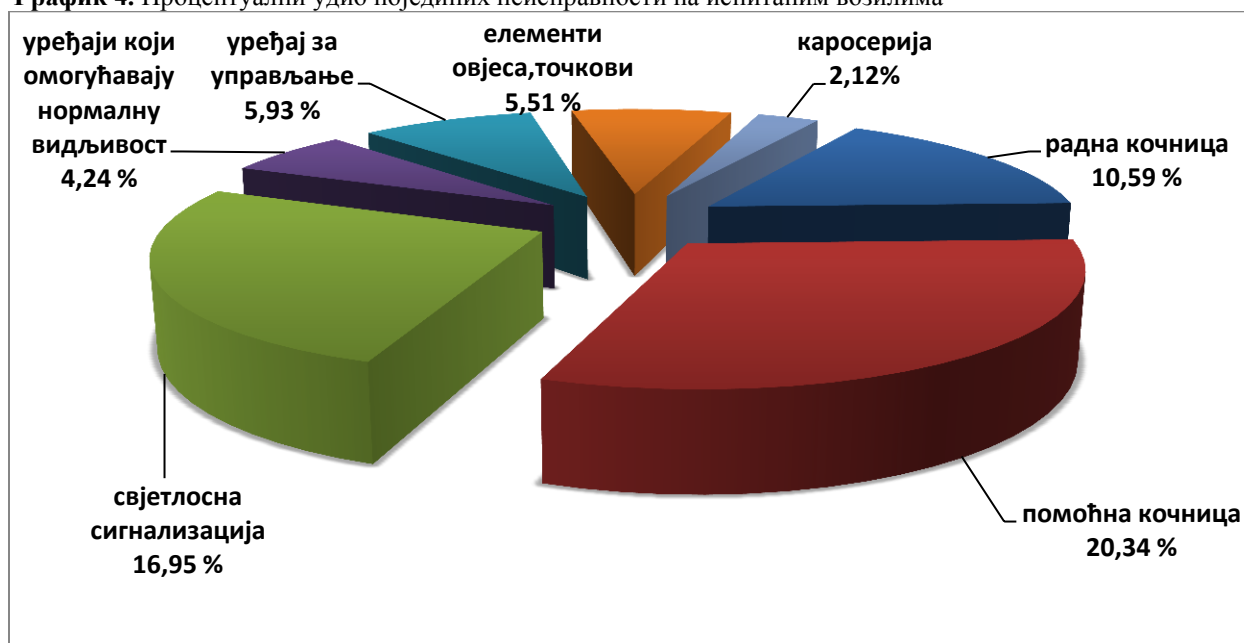

Са графика бр. 3. читавају се вриједности за просјечну старост прегледаних возила по градовима. Просјечна старост свих прегледаних возила износи **16,70** година, слично као и за претходну годину, а просјечна старост технички исправних возила је **значајно мања** од просјечне старости технички неисправних возила.

Табела 2. Број возила са утврђеним појединим неисправностима на уређајима

контролисани уређаји	кочioni систем (радна кочница)	кочioni систем (помоћна кочница)	уређаји за освјетљавање и свјетлосна сигнализација	уређаји који омогућавају нормалну видљивост	уређај за управљање	елементи овјеса, точкови	каросерија
бр.	25	48	40	10	14	13	5

График 4. Процентуални удио појединих неисправности на испитаним возилима

Напомена: Поједини елементи нису контролисани на свим возилима (кочioni систем и плинска инсталација)

У односу на број контролисаних моторних возила, **25** возила је имало неисправну радну кочницу што чини **10,59%**, док је **48** возила имало неисправну паркирну кочницу што чини **20,34%** од укупног броја испитаних возила. Неисправност уређаја за кочење као активног елемента безбједности возила често доводи до настајања саобраћајне незгоде. Код **40 (16,95%)** испитаних возила утврђена је неисправност уређаја за освјетљавање и свјетлосну сигнализацију. Управљачки механизам код **14** возила (**5,93%**), је био у незадовољавајућем стању. Код возила која посједују плинску инсталацију, тј. користе течни нафтни гас као погонско гориво, провјеравана је исправност инсталације, те је код **5** возила утврђена неисправност уређаја, или **18,30%** од броја возила са плинском инсталацијом. Поред ових уређаја контролисано је и стање каросерије возила (**5** неисправних) и уређаја који омогућавају нормалну видљивост (**10** неисправних, **4,24%**).

Са графика 4. може се видјети да међу неисправностима моторних возила предњаче неисправности на кочионом систему (посебно помоћна кочница), затим систему за освјетљавање и свјетлосну сигнализацију, те на елементима овјеса и пнеуматицима итд. Из свега овога се може закључити да је највише неисправности утврђено на активним елементима безбједности возила, што посебно забрињава јер сама њихова неисправност умногоме доприноси настајању саобраћајних незгода. У поређењу са резултатима активности из 2017. године биљежи се већи број исправних возила у односу на неисправна, те се може закључити да је стање нешто боље у односу на прошлу годину. Гледајући проценте неисправности појединих уређаја на моторним возилима видимо да су се и они смањили у односу на прошлогодишњу акцију. Стање на путевима Републике Српске у погледу техничке исправности возила и даље је врло неповољно и забрињавајуће.

Ауто мото савез Републике Српске је у 2014. години извршио набавку мобилног уређаја за испитивање исправности амортизера, те је заједно са покретним техничким прегледом поред стандардних контрола исправности уређаја на возилу, контрола проширена и на испитивање исправности амортизера, као једног од најважнијих елемената који доприносе већој стабилности и управљивости моторног возила.

Контрола возила на пунктима у Бањалуци и Приједору

С обзиром на то да губитком уља у амортизеру нестаје његово својство да ублажи ударце услед наилазка на разне рупе и неравнине на коловозу, долази до тога да точкови губе стални контакт са подлогом и слабије пријањају, те возило постаје нестабилније у вожњи и повећава се могућност настанка саобраћајне незгоде. Лошија путна инфраструктура умногоме доприноси томе да се амортизери убрзано троше, тј. да долази до цурења уља из амортизера. То и није тако лако примјетити и стога се возачима препоручује да провјере исправност амортизера отприлике после сваких пређених 20000 километара, или двије године експлоатације возила. Возило са истрошеним амортизерима има дужи зауставни пут кочења, а посебно долази до изражаја нестабилност возила у кривинама и на мокром коловозу. Врло често се дешава да је само један амортизер на возилу истрошен, што представља посебну опасност, с обзиром на то да је велика разлика у истрошености између амортизера на истој осовини. Због тога лако може доћи до заносења и окретања возила на путу, и самим тим изазивања опасности на путу и настанка саобраћајне незгоде. Препознајући све ове проблеме АМС РС је проширио палету услуга у превентивној контроли техничке исправности возила и на преглед стања

амортизера, како би упозорио возаче на опасности које доносе амортизери у неисправном стању. Уређај за испитивање амортизера није обавезан дио опреме на станицама техничког прегледа у Републици Српској, а неколицина станица ипак посједује овај уређај, те омогућавају возачима да провјере исправност овог елемента.

Уређај на коме су вршена испитивања амортизера разликује се од сличних уређаја по томе што анализира реакцију амортизера на основу ехо фреквенције (највиша критична фреквенција која помаже кретању возила по коловозу). Резултати мјерења дати су у С.А.Р. вриједностима (кофицијент фазног пригушења). Вриједности су независне од осталих особина возила (масе, притиска у пнеуматичима), у односу на сличне методе до сада познатих мјерења.

Табела 3. Приказ стања амортизера контролисаних возила

Стање амортизера	добро	прихватљиво	Лоше
број контролисаних возила	170	28	38
процент (%)	72,03	11,86	16,10

извор: Истраживање АМС РС

Из табеле 3. и графика 5. можемо видјети да је на уређају за амортизере у оквиру ове активности прегледано укупно **236** возила и да су добијени следећи резултати:

- код **170** возила (**72,03 %**) утврђено је да су сви амортизери у добром стању те да није потребна замјена;
- код **28** возила (**11,86 %**) утврђено је да је бар један амортизер истрошен **око 50 %**, или да је разлика између истрошености амортизера на истој осовини између **20 и 25%**, те да је потребна замјена у скорије вријеме;
- код **38** возила (**16,10 %**) утврђено је да је истрошеност бар једног амортизера **преко 70 %**, или да је разлика између истрошености амортизера на истој осовини већа од **25%**, и у овим случајевима је замјена тих амортизера **ОБАВЕЗНА**.

График 5. Процентуални приказ стања амортизера на контролисаним возилима

Битно је нагласити и да је од технички исправних возила која су прегледана и на уређају за амортизере и на техничком прегледу, код **164** возила која су задовољила на техничком прегледу, **13** возила је имало неисправан бар један амортизер, те самим тим техничку неисправност. Станице техничких прегледа по закону нису обавезне да посједују уређај за контролу исправности амортизера.

Поред истрошености амортизера, неисправношћу се такође сматра и када разлика између амортизера на истој осовини износи више од 25 процената, што је такође уврштено у наведене податке.

Потребно је напоменути да је у случају неисправности једног амортизера, ипак потребно промјенити оба амортизера на истој осовини, како би силе које дјелују на оба точка биле једнаке.

Са графика 5. можемо да видимо да је проценат возила на путевима која имају неисправне амортизере знатно повољнији у односу на прошлогодишњи ниво. Потребно је подићи свијест возача о значају амортизера као елемента стабилности и управљивости возила, како би евентуалним утврђивањем неисправности могли да правовремено реагују, тј. да изврше замјену неисправних амортизера како би што безбједније учесвовали у саобраћају, и заштитили и себе и друге возаче.

Извјештај о проведеној активности "Да ли возите технички исправно возило-провјерите", АМС РС ће прослиједити свим институцијама и организацијама саобраћајног система у Републици Српској које се баве саобраћајном безбједности и које могу својим активностима и предузимањем разних мјера допринијети повећању техничке исправности возила на путевима Републике Српске, а самим тим и повећању нивоа безбједности саобраћаја.